

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah
Velja za vse leto - \$6.00
Za pol leta - \$3.00
Za New York celo leto - \$7.00
Za inozemstvo celo leto - \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in
the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CHELSEA 3878

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1879

TELEFON: CHELSEA 3878

NO. 2. — STEV. 2.

NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 3, 1930. — PETEK, 3. JANUARJA 1930

VOLUME XXXVIII. — LETNIK XXXVIII.

DEMONSTRACIJE PROTI OBREŽNI STRAŽI V BOSTONU

GOVORNIKI SO ODLOČNO OBSOJALI USMRČENJE TREH TIHOTAPCEV ŽGANJA

"Neprijetna, nepotrebna, ogabna in neizvedljiva postava ogroža ameriško svobodo." — Ljudska množica je uničila naborni plakat. — Trojica je bila ustreljena iz razdalje petnajstih čevljev, ne da bi bila prej posvarjena.

BOSTON, Mass., 2. januarja. — V zgodovinski Faneuil dvorani se je vršilo veliko protestno zborovanje.

Namen zborovalcev je bil protestirati proti usmrčenju treh tihotapcev, katere so člani obrežne straže hladnokrvno ustrelili iz razdalje petnajstih čevljev, ne da bi jih prej posvarili.

Po zborovanju se je vršila velika demonstracija po bostonskih ulicah.

Ko so opazili demonstranti pred nabornim uradom plakat, v katerem se vabi mlade ljudi, naj vstopijo v obrežno stražo, so strgali plakat na drobne koščke ter zvalili drog, na katerem je visel.

Naborni častnik je proti temu odločno protestiral, toda napram množici je bil absolutno brez vsake moči.

V dvorani je označil neki govornik čin obrežnih stražnikov kot "newportski masakr" ter ga primerjal z "bostonskim masakrom".

Sedanje izvajanje suhaških postav spravlja nad v svojo hlapčevstvo, kateremu se mora upreti vsak svobodo ljubeč človek.

Neki drugi govornik je rekel, da je prohibicijska postava neprijetna, nepotrebna, ogabna in neizvedljiva.

Dejanje, ki ga imajo na vesti obrežni stražniki je enostaven in dobro premišljen umor.

Sprejeta je bila resolucija, ki poziva predsednika, naj temeljito preišče ta najnovejši zločin.

Preiskave pa sme vršiti poveljstvo obrežne straže oziroma člani zakladniškega departmenta.

Zborovanju je predsedoval William H. Michell, ki je rekel, da je bilo v zvezi z izvedbo prohibicijskih postav usmrčenih tisoč moških, žensk in otrok.

Govor je zaključil z besedami: —

— Če se klati po deželi umor v obleki postave, vas za božjo voljo prosim, preključite to postavo!

ALFONZ SE STRINJA Z DE RIVERO

Španski kralj soglašal s končnimi cilji diktatorstva, ki namerava napraviti prostor napol normalni vladi.

MADRID, Španija, 2. januarja. Španski ministrski predsednik Primo de Rivera je objavil danes, da je kralj odobril načrt, da opusti diktatorstvo ter ustanovi na španskem nekako "napol-normalno vladno".

Ministrski predsednik je objavil to po dolgem posvetovanju s kraljem.

Čprav je de Rivera še večkrat izjavil, da bi rad zapustil urad, domnevajo ljudje še vedno, da skuša najti moča, ki bo dosti močan in sposoben, da zavzame njegovo mesto.

SOVRAŽNIK VODE DEVETDESETLETNIK

V Brooklynu je praznoval večer svoj devetdeseti rojstni dan William P. Draker, veteran iz državljanske vojne.

Ko so ga vprašali, kako živi, je izjavil, da že štirideset let ni pokušal nobene vode, da pa pije kavo pivo, čaj ter različno žganje.

Casniškim poročevalcem je rekel: — Voda prežre celo železne cevi, pa bi mojega želoca ne prežrila.

KAZNENCI POČASTILI LAWESA

OSSINING, N. Y., 2. januarja. — Jetniki v Sing Sing jetnišnici so počastili wardena Louisa Lawesa cialo nalivno pero, ko je včeraj prodajal deseto obletnico svojega uradovanja.

BUBONSKA KUGA V TUNISU

PARIZ, Francija, 2. januarja. — Poročila, ki so dospela danes semkaj, javljajo, da je v Tunisu izbruhnila bubonska kuga. Petdeset Arabcev je bilo stavljenih pod nadzorstvo, potem ko so jih oblasti prijele.

HOOVERJEVA KOMISIJA ZA PROHIBICIJO

Namen komisije ni ocenjevati vrednosti osemnajstega amandamenta, pač pa preiskati položaj, ki ga je ustvarila prohibicija.

WASHINGTON, D. C., 2. jan. — Komisija, katero je imenoval predsednik Hoover in ji poveril nalogo naj preišče razmere, ki so posledica osemnajstega amandamenta, nima namena ocenjevati vrednosti osemnajstega amandamenta.

Tako je izjavil republikanski senator iz Washingtona, Jones.

Te informacije je pomirila suhače v kongresu ter vzbudila upanja mokračev.

Jones je rekel: — Komisija nima namena razpravljati, če je osemnajsti amandamenta upravičen ali ne, kajti to ni njena briga.

— Osemnajsti amandament je del ustave, in naloga komisije je dognati najboljša sredstva za izvedenje prohibicije.

Senator Jones ni niti malo omenil Volsteadove postav, ki določa koliko alkohola sme vsebovati pičjača.

Tukaj so mnenja, da je njegova izjava definitivno končala vsa upanja, da bi komisija priporočila modifikacijo.

Po Jonesovem mnenju je položaj glede industrijalnega alkohola najbolj težaven in važen v vsem izvajanju prohibicijskih določb.

Komisija je že sestavila prvo poročilo za predsednika ter pripravila nadaljna poročila.

Do julija meseca ali pa še prej bo zaključila svoje delo.

IZJAVA DOUMERGUE-A

PARIZ, Francija 2. januarja. — Soglasno z vsakoletnim običajem je sprejel predsednik Doumergue diplomate, ki so akreditirani pri francoski vladi. V imenu vseh je izrazil papeški nuncij predsedniku Doumergue in Franciji svoje čestitke ob tej priložnosti. Predsednik je odgovoril na pozdrave nuncija na naslednji način: —

— Vodilna ideja moje vlade je, da se preskrbi ubožnim narodom moralno antato, ki bi zagotovila vsem polni razvoj njih zmožnosti ter povečala dobro voljo in varnost med narodi.

DEMONSTRANTI PROTI RUBIJU V DETROITU

Na železniški postaji v Detroitu je dvesto oseb demonstriralo proti novemu mehiškemu predsedniku Ortizu Rubiju.

DETROIT, Mich., 2. januarja. — Danes se dospel semkaj Ortiz Rubio, novoizvoljeni mehiški predsednik.

Na kolodvoru je bila zbrana ogromna množica ljudi, med katere se je pomešalo kakih dvesto komunistov, ki so demonstrirali proti mehiški in ameriški vladi.

Izredniki so policiste naravnost presenetili. Na kolodvoru je bilo le par detektivov, ki pa seveda niso mogli ničesar opraviti.

Dva voditelja demonstracije je policija zaprla. Aretirani so bili tudi številni drugi, ki so sramotili mehiško in ameriško vlado.

ZOPETNO IMENOVANJE TREH SODNIKOV

ALBANY, N. Y., 2. januarja. — Governor Roosevelt je danes na novo imenoval sodnikom najvišjega sodišča Edwarda Fincha iz New Yorka. Istotako je zopet imenoval sodnika Younga in sodnika Davista, ki služita pri apelacijskem sodišču.

PROSLAVA V SING SINGU

OSSINING, N. Y., 2. januarja. — Jetniki v Sing Sing jetnišnici, med katerimi so bila tudi Arthur Brown in Frank Kowalski, ki bosta v kratkem usmrčena, ker sta umrla nekega policista v Buffalo, so smeli ostati do ene po polnoči po konci, da proslave Novo leto ter poslušajo proslavo na radiju.

Mutual Welfare liga je vzporedila velik koncert, katerega so lahko poslušali vsi v kaznišnici.

POPRAVLJANJE POŠKODOVANEGA KABLA

HALIFAX, N. S., 2. januarja. — Kabelska ladja Cyrus Field je dospela danes v to pristanišče, da popravi kabel Canso-Duxbury. V zadnjih par dneh se je kabel naenkrat poškodoval iz nezanih razlogov. Domneva se, da se nahajajo poškodovana mesta tik ob obali.

DVA MILIJONA GALON ŽGANJA BODO NAKUHALI

Prohibicij. komisar Doran je dal nekaterim distilerijam dovoljenje, da nakuhajo potrebno žalogo žganja, ki je namenjeno v zdravniške svrhe.

WASHINGTON, D. C., 2. jan. — Par distilerij je dobilo dovoljenje, da začno kuhati žganje, ki je potrebno v zdravniške svrhe. Vse žganje bo prišlo v steklenice in bo pod vladnim nadzorstvom.

Tekom leta 1930 bodo distilerije prvič izza leta 1919 kuhale žganje.

Prohibicijski komisar Doran je odobrilo dovoljenje, da skuhajo v tem letu nekako dva milijona galon žganja.

Doran je nastopil na temelju Willis Cambell amandamenta k Volsteadovi postavi, da se izpolni žaloga žganja v zdravniške svrhe.

Med distilerijami, ki bodo obnovile obratovanje, se nahaja tudi Overholt, & Co., v Bradford, Pa.

Žganje bo tako kot so ga izdelovali pred prohibicijo.

SATURNIA — PRVI PARNIK V NOvem LETU

Cosulich-čta, ki obratuje večje število parnikov, je bila deležna odklivanja, da je došel v tekočem letu njen parnik "Saturnia" kot prvi v newyorško pristanišče. Na Novo leto je dospelo osem parnikov. Na parniku "Saturnia" so praznovali Novo leto, ko je prišel h karanteni, in praznovanje se je vršilo naprej štiri ure, predno so šli potniki spat.

ZELEZNIŠKA NESREČA

INSTERBURG, Izločna Prusija, 2. januarja. — Pet oseb je bilo ubitih in enajst resno poškodovanih včeraj zvečer, ko se je neki motorni bus, ki je vozil z veliko naglico, zadel v vlak na križišču med Insterburgom in Tilisitom. Križišče ni bilo ob onem času zavarovano, ker je stražnik ravno takrat omedlel. Nesreče take vrste so precej redke v Nemčiji, kjer je opaziti večji red in točnost.

KOLONIJALNO BRODOVJE ZA FRANCIJO

Mornariški minister Geo. Leygues zagovarja program za osvežanje francoske mornarice na predvečer londonske konference.

PARIZ, Francija, 2. januarja. — Francoski mor. minister Georges Leygues je izdal ugotovilo, v katerem je pozval vse Francoze, naj ožijejo in pomlade francoske mornariške sile ter združijo v ta namen vse napore.

Njegovo ugotovilo kaže, da bo posvetila Francija v bodoče vse svoje napore, da dobi primerno mornarico, s katero bo zavarovala vse svoje kolonije ter branila svoje lastno obrežje s pomočjo podmorskih čolnov.

Mornariški minister je nadalje objavil, da bo poseben oddelek francoske mornarice vzdrževal stik s francoskimi kolonijami.

V zadnjem času se je namerč pojavil v raznih francoskih krogih strah, ker grade Italijane močne potniške parnike, katere bo v slučaju potrebe mogoče izpremeniti v bojne ladje.

S tem bi prišla Francija v zelo kočljiv položaj v Sredozemskem morju.

Minister Leygues se posveča študiju, kako bi bilo mogoče zgraditi nagle križarke, ki bi bile podobne novim nemškim križarkam.

DAUDET SE JE VRNIL V FRANCIJO

PARIZ, Francija, 2. januarja. — Znan francoski pisatelj in monarhist, Leon Daudet, se je vrnil danes v Francijo. Na kolodvoru ga je sprejel neki vladni zastopnik ter ga formalno obvestil, da ga je francoski predsednik pomilostil in da je izgnanstvo končano.

Kot znano, je Daudet pobegnil pred tremi leti iz jetnišnice. Deloval je za monarhistično stranko Aretiran je bil v uradih Action Français.

ŠEST VELIKIH PROBLEMOM ANGLIJE

Angleška vlada mora rešiti šest važnih problemom, med katerimi so najvažnejši problemi glede Indije, mornarice in Egipta.

LONDON, Anglija, 2. januarja. — Tekom leta 1930 bo morala angleška delavska vlada rešiti šest važnih vprašanj, ki se tičejo notranje in zunanje politike varnosti angleškega imperija.

Najprej pride na program mornariška konferenca petih sil, ki bo otvorjena tukaj dne 21. januarja.

Na tej konferenci bodo razmišljali o omejitvi oboroževanja in prostosti morja, ki sta dva bistvena faktorja v življenju angleškega imperija.

Nadaljni važni dogodek bo imperijska konferenca, katere se bodo udeležili zastopniki vseh dominijev ter razpravljali o važnih vprašanjih, ki se tičejo stališča sudicijarnega komiteja, proste trgovine v notranjosti imperija, in imperijskih komunikacij in izseljevanja.

Velike važnosti bo tudi poročilo Simonove komisije v Indiji, ki vspričo stališča, ki ga je zavzel indijski narodni kongres ter proglasil neodvisnost Indije.

Jako važno bo tudi poročilo palestinske komisije glede zadnjih izgredov v Sveti deželi in glede bodočnosti palestinskega mandata.

Veliko važnost pripisujejo tudi sklepu egipčanskega parlamenta, ki ni hotel obnoviti pogodbe, sklenjene med Anglijo in Egiptom.

Angleški parlament se bo zopet sestel dne 21. januarja ter se bo bo moral pečati z velikimi težkočami, ki so v zvezi s proračunom, nezaposlenostjo ter nerešeno zakonodajo.

Tekom tega leta bo ustanovljena brezžična telefonska zveza med Anglijo in Južno Afriko.

ADVERTISE
in "GLAS NARODA"

DENARNA NAKAZILA

ZA VAŠE RAVNANJE NAZNAJAMO, DA IZVRŠUJEMO NAKAZILA V DINARJIH IN LIRAH PO SLEDEČEM CENIKU:

v Jugoslavijo		v Italijo	
Din 500	\$ 9.35	Lir 100	\$ 5.75
" 1000	\$ 18.50	" 200	\$ 11.30
" 2500	\$ 46.00	" 300	\$ 16.80
" 5000	\$ 91.00	" 500	\$ 27.40
" 10,000	\$ 181.00	" 1000	\$ 54.25

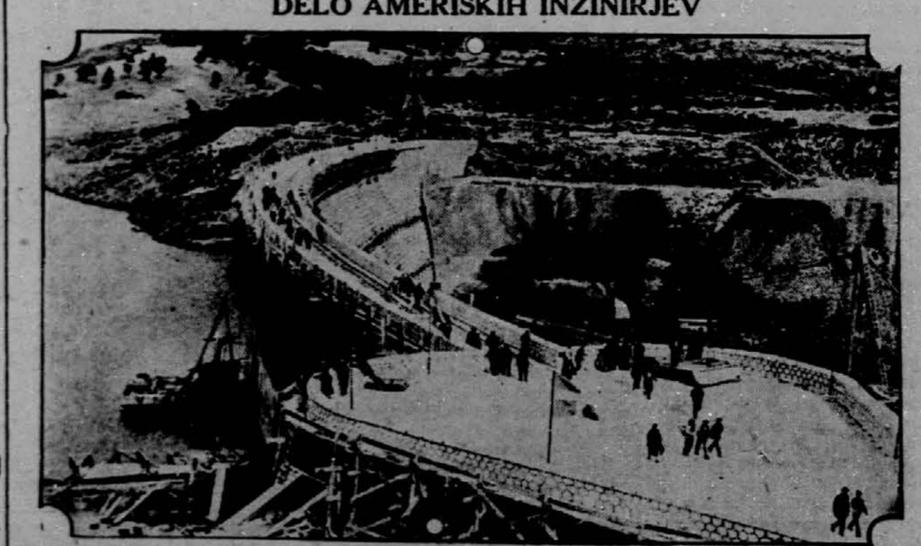
Pristojbina znaša sedaj za izplačila do \$30 — 60c; za \$50 — \$1; za \$100 — \$2; za \$200 — \$4; za \$300 — \$6.

Stranke, ki nam naročajo izplačila v ameriških dolarjih, opozarjamo, da smo vsled sporazuma z našimi zvezami v starem kraju v stanu znižati pristojbino za taka izplačila od 3% na 2%.

Za izplačilo večjih zneskov kot goraj navedeno, bodisi v dinarjih lirah ali dolarjih dovoljujemo še boljše pogoje. Pri velikih nakazilih priporočamo, da se poprej z nami sporazumete glede načina nakazila.

Izplačila po pošti so redno izvršena v dveh do treh tednih. NUJNA NAKAZILA IZVRŠUJEMO PO CABLE LETTER ZA PRISTOJBINO 75c.

SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt Street
New York, N. Y.
Telephone: Barclay 0380

Pogled na orjaški nasip in rezervar, ki so ga zgradili ameriški inženirji v Maratonu na Grškem. Iz rezervarja bo dobivalo vodo glavno mesto Grike, Atene.

Glas Naroda

Owned and Published by SLOVENIAN PUBLISHING COMPANY (A Corporation)

Frank Sakser, President Louis Benedik, Treasurer Place of business of the corporation and addresses of above officers: 218 W. 18th Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

GLAS NARODA (Voice of the People)

Issued Every Day Except Sundays and Holidays.

Table with subscription rates: Za celo leto velja list za Ameriko \$7.00, Za pol leta \$3.50, Za tretje leta \$1.50.

Subscription Yearly \$6.00.

Advertisement on Agreement.

Glas Naroda izhaja vsaki dan izvenem nedelj in praznikov.

Dopisi brez podpisa in osebnosti se ne priobčujejo. Denar naj se blagoviti pošiljati po Money Order. Pri spremembi kraga naročnikov, prosimo, da se nam tudi prejšnje bivalične naznanil, da hitreje najdemo naslovnik.

GLAS NARODA, 218 W. 18th Street, New York, N. Y. Telephone: Chelsea 3578

KABAROVSKI PROTOKOL

Sovjetska Rusija in mukdeuska vlada sta se sporazumeli ter podpisali v mestu Kabarovsku protokol.

Ta sporazum je molče odobrila kitajska nacionalistična vlada v Nankingu.

Uveljavljen je prejšnji status, in spor, ki je bil nastal vsled kitajske iztočne železnice, je zopet uravnan.

Tekom tega meseca se prične v Moskvi konferenca, koje namen je uravnati vse ostale sporne točke, da bodo v najkrajšem času zopet obnovljeni diplomatski in trgovski odnosi med obema deželama.

Ze vnaprej se ve, kakšne zahteve bosta stavili obe vladi in nobenega dvoma ni, da bo vsem zahtevam ugodeno.

V Mandžuriji je bilo zavladalo pravo vojno stanje, ko so Rusi meseca novembra vdrlji v kitajsko ozemlje.

To stanje je sedaj končano.

Rusija je odpoklicala svoje čete, in obe stranki sta izpustili politične jetnike.

V upravi kitajske žtzočne železnice v Harbinu sta zopet dva ruska uradnika.

Iz konflikta, ki se je začel meseca julija, je izšla Rusija kot zmagovalka.

Amerika je spravila v tek vso mašinerijo Kelloggovega protivojnega pakta, da bi uravnala ta spor. Če se ji je to posrečilo, je zelo dvomljivo.

Enkrat je bila Rusija odločno zavrnila vsako vmešavanje Združenih držav.

Washington se je bil ponovno oglasil, toda medtem so se pogajanja med obema strankama že pričela, vojaštvo je bilo odložilo orodje.

Tak je bil torej položaj, ko je državni tajnik Stimson vdrugič pozval Rusijo in Kitajsko, naj se držita doleč Kelloggovega pakta.

Sporazuma med Kitajsko in Rusijo ni toliko pripisovati določbam Kelloggovega protivojnega pakta kot pa raznim slučajnostim, ki so se medtem pojavile.

Nankinška vlada je bila zapletena v krvavo državljansko vojno, vsled česar ni mogla prodirajočim Rusom nuditi odpora, ampak je prepustila Mukden njegovim lastnim usodi.

Mukdenska vlada se je zbal za svoje ozemlje ter je smatrala za najboljšo, ako popusti.

Uvaževala je tudi dejstvo, da je zahteva sovjetske vlade, naj bodo Rusi udeleženi pri upravi kitajske iztočne železnice, popolnoma upravičena ter temelječa na pogodbi iz leta 1914.

Moskva je pa na drugi strani prav dobro vedela, da Japonska precej postrani gleda rusko napredovanje v Mandžuriji ter da bo v skrajnosti tudi ona prišla za orožje.

Vsled tega se je poslužila prve prilike, da je sklenila mir.

BLAZNI SVET.

Britansko društvo za umobolne je razposlalo presenetljivo spomenico. Obraca javno pažnjo na preteči porast števila norcev. Še leta 1859 je prišel en umobolni na 535 zdravih ljudi, leta 1891 na 312 in leta 1916 na vsakih 159 ljudi! Norčiče so po vsem svetu prenatrpane. Če bo napredovala umobolnost z istim korakom, pomeni to, da bo znašalo leta 1977 število norcev točno en odstotek svetovnega prebivalstva. leta 2139 bo moral v noričnico sleherni odrasli človek. In kdo bo ljudi di sapiral in čeval po noričnicah, če bomo vsi norci? Torej naj se človeštvo zganje, dotlej je čas. Pred drugičiti moramo našo kulturo, naše življenje in vzgojo, skler se bo zavrtela svetovna zgodovina na Studentu...

LUTHROVI POTOMCI.

Protestantski duhovnik Oto Sartorius je objavil tekem dolgoletnega raziskovanja nabrano gradivo o Luthrovih neposrednih potomcih. Veliko jih biva še sedaj na Tringliskem in Saškem. Med njimi je tudi Karl Zeiss, lastnik znane optične tovarne v Jeni. Luthrovi pravniki so tudi Liebknecht, rodbina onanega socialističnega voditelja. Ostali potomci bivajo v velikem številu tudi v Ameriki, Avstraliji, in Afriki. Bivši kanclear dr. Luther je pravnik reformatorjevega brata Martina. Luthrovi prapravniki se pišejo zdaj: MacDonaldi (v Ameriki!), Avenariusi, pl. Tipelkichi, Beckerji, Hoffmanni, Bergerji ip. Schuberti.

ADVERTISE in "Glas Naroda".

ZANIMIVI in KORISTNI PODATKI

FOREIGN LANGUAGE INFORMATION SERVICE—Jugoslav Bureau

NOVOLETNO DARILO ZA MATERE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

Uncle Sam je pripravil izbrano novoletno darilo za matere v Zdr. državah. To je nova izdaja knjige "Infant Care" (Oskrba otrok), ki jo je izdal U. S. Children's Bureau. Sodelovali so pri sestavi te znamenite knjige za matere najodličnejši specialisti za otroke. Tiskanje knjig je bilo pospešeno, da bodi izdaja pripravljena za božične in novoletne praznike.

Novorojenec leta 1930 bo tako deležen koristi najmodernejših odkritij na polju otroške oskrbe.

Nova revidirana izdaja knjige "Infant Care", ki je znaan kot najpopularnejša knjiga izmed vseh, ki jih je vlada kdaj izdala, je prva obnovljena izdaja te izborne knjige. Manjši dodatki so bili vključeni v poznejših izdanih izvirne knjige, ki je bila prvič tiskana l. 1914. ali odkritja na tem polju tekem zadnjih 14 let, so zahtevala popolnoma obnovljeno izdajo te knjige. Nova izdala "Infant Care" je de-

lo ravnateljice oddelka za otroško higijeno Children's Bureau, Dr. Martha M. Elliot, in njo so delovali zdravniki otroškega urada, kakor tudi zastopniki najodličnejših zdravniških organizacij v Ameriki. Kako obvarovati zdrave deteta kako ga oblačiti, kopati in hraniti, kako ga pravičiti k dobriim navadam, kako preprečevati bolezni in nezgode, navodila za spanje, te- lovarbo, solčne kopeli — so predmeti, o katerih knjiga daje znanstvene poduke v najbolj enostavni obliki, tako da vsaka mati lahko razume.

Ta knjiga se prodaja približno v 500.000 iztisih na leto in nova izdaja se bo prodajala menda še bolj. Nova izdaja vsebuje mnogo ilustracij. Toliko mati, ki živi v mestu, kolikor ona, ki živi daleč na deželi, bo iz te knjige izčrpala zlate nauke. Po knjigo "Infant Care" treba pisati na: U. S. Children's Bureau Washington, D. C.

VPRAŠANJA V PRIHODNJEM LJUDSKEM ŠTETJU.

V prihodnjem mesecu aprilu bo moral vsak prebivalec Združenih držav odgovoriti na gotova vprašanja federalnih popisovalcev (census enumerators), ki imajo izvršiti ljudski štetje prebivalstva Združenih držav. Jako važno je radi točnosti statistik, da vsak prebivalec zna, na kaka vprašanja ima odgovoriti, tako da bo pripravljen s točnim odgovorom.

Po dolgih posvetovanjih je poseben odbor določil, kaka vprašanja naj se stavijo na prebivalce. Odbor je resno pretehtal važnost raznih drugih vprašanj, ki so jih razne organizacije predlagale. Nekatere take sugestije je odbor sprejel, druge pa odbil. Točno število določenih vprašanj je 24, in ta so:

- 1. Družinski odnosaj napram družinskemu poglavarju, vstevši vprašanje, kdo je poglavar v vsaki družini.
2. Da-li dotičnik je lastnik stanovanja ali pa najemnik.
2. Vrednost hiše, ako je lastnik, odnosno, koliko znaša najemnina.
4. Da-li je radio v hiši. (Da ali ne?).
5. Da-li družina živi na farmi. (Da ali ne?).
6. Spol.
7. Barva in plemo.
8. Starost, zadnji rojstni dan.
9. Zakonsko stanje.
10. Starost ob prvi poroki. (Samo za poročence).
11. Da-li je dotičnik pohajal šolo ali vseučilišče po 1. sept. 1929?
12. Zna-li čitati in pisati. (Da ali ne?).
13. Rojstni kraj. (Država).
14. Rojstni kraj očetov. (Država).
15. Rojstni kraj materin. (Država).
16. Materinski jezik za one rojene v inozemstvu.
17. Leta prihoda v Združene države. (Samo za tujerodce).
18. Da-li je dotičnik naturaliziran. (Samo za tujerodce).
19. Da-li govori angleški. (Samo za tujerodce).
20. Poklic vsake zaposlene osebe.
21. Industrija, v kateri je zaposlen.
22. Da-li je delodajalec, zaposlenec ali dela za svoj račun.
23. Da-li je zaposlen (za vsako navadno zaposleno osebo, ki je sedaj brez dela, izpolni se posebna tiskovina o nezaposelnosti).
24. Da-li je veteran vojske ali mornarice Združenih držav, katere vojne ali ekspedicije se je udeležil.

Izmed najvažnejših novih vprašanj je ono, ki se tiče vrednosti hiše, ako je dotičnik gospodar oziroma najemnik, ako je najemnik. Na ta način bo mogoče klasificirati družine po gospodarskem stanju odnosno po kupni sili. Taka klasifikacija je jako potrebna za pojedine in tvrdke, ki uporablja federalne statistike v svrhu oglaševanja. Odgovori na taka vprašanja bodo služili le za statistične svrhe in pojedini odgovori na taka vprašanja ostanejo povsem tajni.

Drugo novo vprašanje je ono, ki zahteva starost ob prvi poroki. Odgovori na to vprašanje bodo služili v dve svrhi. V prvi vrsti dožene se relativna starost ob poroki v raznih gospodarskih in plemenskih skupinah. V drugi vrsti omogoči se tabulacija o važnih podatkih glede velikosti družin.

Vprašanje o radio aparatih pod direktno odgovor, koliko pravzaprav znaša mogoče poslušalstvo radia.

Klasifikacija zaposlenih v industrijah po poklicih oziroma strokah teži po točnejših podatkih o poslovanju, tako da ženske, ki so v profesionalnih in drugih poklicih in ki so tudi gospodinje, morajo biti klasificirane v obeh poslih.

Ženske, ki se bavijo z gospodinjstvom v lastni družini ali vršijo druge domače odgovornosti, bodo navedene kot "home-makers". Ta odgovor bo naveden v rubriko družinskih odnosajev in ne v ono za zaposlenja, tako da ženske, ki so v profesionalnih in drugih poklicih in ki so tudi gospodinje, morajo biti klasificirane v obeh poslih.

Posebna rubrika o nezaposelnosti bo vsebovala nekoliko vprašanj, iz katerih bo mogoče porazdeliti ljudi brez posla v one, ki sploh ne delajo, v one, ki navadno delajo, ali so začasne brez posla itd.

V rubriki barve ali plamena je bila uvedena posebna skupina za "Mehikance", v katero bodo všeti vsi ljudje mehikanskega potomstva, razun ako so odločno belokožci in razun male skupine, ki bo klasificirane med Indijanci.

Tudi topot se bodo klasificirali tujerodci, ki še vedno tvorijo važen del ameriškega prebivalstva, po državi rojstva, pa materinskem jeziku (ki je dostikrat boljše kazalo narodnosti nego rojstna država), po letu priselitve v Ameriko, po ameriškem državljanstvu in po znanju angleščine.

PRESAJEVANJE DREVES IN GRMOV.

Človek v razvoju svoje civilizacije uničuje mnogo prirodnih lepot. Tam, kjer človek razvija največjo delavnost tam je uničevanje največje. Ta borba proti prirodnemu stanju se vrši, da si človek preskrbi prostora za svoje farme ceste, železnice, vasi, trge in mesta. V zvezi s tem, da človek uničuje toliko prirodnih rastl, in dostikrat brez potrebe, vendarle ljubi senco in rastoča drevesa in se težko prizadeva, da bi zbral drevesa in grm tam, kjer jih lahko uživa v vsakdanjem življenju kot delno nadomestilo za ono, kar je uničil.

Toliko farmar kolikor mešan presajuje mnogo dreves in grmov, kajti presajevanje je najhitrejši način za okraševanje okolice in pridobivanje sadov in drugih produktov gozda.

All za uspešno presajevanje treba poznati načela istega. Treba izbrati primerno rastlino in čas presajevanja ni isti za vse rastline in vse pokrajine. Treba korenine primerno obvarovati in pripravljati primerno prst.

Kdor se zanima za temeljna načela presajevanja dreves in grmov vseh vrst, bo z zanimanjem čital brošuro, ki jo je z ilustracijami izdal federalni poljedelski departmen. Treba je pisati po brošuro (Farmer's Bulletin No. 1591) na U. S. Department of Agriculture, Washington, D. C.

NAPREDEK ZNANOSTI V LETU 1929.

V letu 1929 ni bilo sicer nikakih večjih senzacionalnih odkritij in iznajdb, vendarle znanost, toliko v teoretičnem kolikor v praktičnem zmislu, je nadaljevala svoj stalni napredek v kraljestvu neznanega. Spodaj navajamo nekoliko bolj odličnih razvojov na znanstvenem polju.

Fizika in kemija. — Teoretični razvoj, ki je na-se obrnil največje pozornost znanstvenikov po vsem svetu, je bil najnovejši prispevek prof. Einsteina k teoriji o relativiteti. Skratka, Einstein je našel pot do spojitve gravitacije z elektriko in magnetizmom.

V praktični fiziki vredno je omenjati radiometer, izredno delikatne vrste, ki ga je Dr. Abbot od Smithsonian Institute zgradil s pomočjo mušnih kril.

V praktični kemiji vršile so se obirne raziskave o hidrogenaciji surovega olja v svrhu večjega pridelka gazolina. Ze sedaj se obeta produkcija dveh ali treh enot motorne goriva, kjer se je dosedaj ridelovala le ena enota. Na tak način se bojazen, da bo petrolej pri- nanjkoval, odloži za dolgo dobo naprej.

Zdravilstvo in kirurgija. — Nadaljne študije o vitaminih so privedle do razven koncentriranega vitamina D, ki ima veliko vrednost za preprečevanje in zdravljenje mehkokostnosti (riketov).

Raziskovanje glede raka ni sicer še dovedlo do odkritja posebnega leka za to strašno bolezen, ali znanje o raku se je znatno razširilo.

Vsled raznih smrtnih nezgod, nastalih vsled tega, ker so nekateri hišni refrigeratorji puščali metyl chloride, našel se je način, po katerem se temu strupeniemu plinu doda nek plin, ki diši, tako da more gospodinja pravočasno odkriti nevarnost, da ledenica pušča.

Iznašel se je način pečenja krvnih žil, ki omogočuje bolj varne operacije v možganih.

Važni spolni hormon, snov, ki je izločujejo neke žleze človeškega telesa za pravilno delovanje nekaterih telesnih funkcij, je bil pridobljen v čisti obliki (brez primesi) od nemškega znanstvenika Dr. Bute- nandt.

Starinoslovje in človekoslovje. — Znamenite arheološke raziskave v ameriškem kontinentu so dodale kakih 1500 let k znani zgodovini novega sveta. Odkrili so se dokazi, ki pričajo o prisotnosti človeka v Ameriki v pozni Pleistoceni dobi. Znanje o Maya naselbinah v Centralni Ameriki, kjer je nekdar cvetela velika civilizacija se je znatno razširilo.

Enake raziskave se vršijo tudi drugod po svetu. Znanje o rani kamentit dobi se je obogatilo v zadnjem letu. Ameriško-britanska ek-

spedicija v Uru Kaldei, italijanske raziskave v Kreti, francoske v Delphi, ruske odkritja v Krimu, so dodala veliko k bogatstvu našega znanja o minulih civilizacijah.

Eksplozacije in zrakoplovstvo. — Najbolj znameniti dogodek na polju geografije v tem letu je Byrdova ekspedicija v južnem tečaju Byrd s tremi tovariši je z aeroplana dosegel južni tečaj. Preiskal je pokrajino in odkril znaten del onega tajinstvenega kontinenta.

Dočim je Byrd porabil aeroplan za svoje eksplozacije, je Dr. Eckenf dovršil vožnjo okolo sveta z zrakoplovom "Graf Zeppelin" v 24 dneh.

Raziskave na polju zrakoplovstva izvedene v Ameriki pod pokroviteljstvom Guggenheim Fundacije so dovedle do novih priprav, ki omogočuje hitro odletanje in počasno pristajanje aeroplanov, kar pripelje k večji sigurnosti.

Inženirstvo. — Cascade Tunnel največji železniški predor v Združenih državah, 8 milj dolg, je bil dovršen v l. 1929.

Znane inženirske zgradbe, ki se se dovršile tekem leta 1929 ali se dovršujejo, so mednarodni most v Detroitu, največji viseči most na svetu, veliki most čez reko Hudson v New Yorku, Pacina jez v Californiji, 385 čevljev visok. Načrti za kolumski Boulder Dam (jez) v Colorado so bili izgotovljeni.

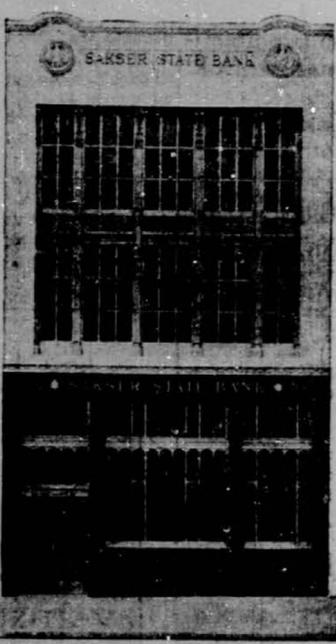
Dva nova nebotalnika so se zgradila tekem leta v mestu New Yorku ki oba presegata Woolworth Building, imogo let največje poslopje na svetu. Dvo projektirana nebotalnika pa, eden v New Yorku in eden v Chicago, pa bosta celo nadkrillila Eiffelovo vež v Parizu.

Napredek na polju električnega inženirstva označuje zgradba dveh ogromnih motorjev od 160.000 kilowattor pri New Yorku.

BREZPLAČNI POUK.

BOARD OF EDUCATION nud. brezplačni pouk, ki se žele naučiti angleški in hočejo postati državljani Združenih držav. Oglasite se za pojasnila v ljudski šoli št. 27, East 41. cesta v petek zjutraj od 10. do 12. soba št. 308, ali pa v ponedeljek in sredo ob 3. do 5. soba 413.

BLAZNIKOVIH PRATIK — nimamo več v zalogi. Zato jih ne naročajte. Knjigarna Glas Naroda.

VLOŽITE VAŠE PRIHRANKE V DOMAČO BANKO

Vloge katere prejmemo do 13. januarja obrestujemo že s 1. januarjem po 4 1/2%.

Sakser State Bank 82 Cortandt Street New York, N. Y.

Peter Zgaga

O B I S K.

V naše uredništvo prihajajo najrazličnejši ljudje. Nekateri po opravkih, nekateri kar tako.

Tudi zavoljo mene jih pride dosti. Sreča, da ni med njimi nobenega kolektorja. Najbrž ve, da bi pri meni nič ne opravil.

Hodijo obnavljat naročnino, kupovat knjige ali vprašat za kak svet. Tudi potniki, namenjeni v stari kraj, pridejo, da se nekoliko pomemimo o delu in kako bo v domovini.

Zadnjič je pa počastila naše uredništvo precej zgovorna rojkinja.

Lepo oblečena, v najlepših letih, vitke postave in lepega obraza. Ko je vstopila, nas je pozdravila z besedami: — A, tukaj ste? Dober dan. Vesele praznike, ene bukve bi rada imela.

Stopila je pred skladvonico knjig in jih začela pozorno ogledovati.

Nato je začela pojasnjevati: — Enkrat smo že imeli ene bukve, pa so nekam prešle. Pa sem si mislila: — Za praznike pa res ne bomo brez bukev. Kakšne bukve pa mate?

— Tukaj je cenik, gospodična — smo ji rekli. — tukaj so knjige, kar zberite.

— Kakšna gospodična? — se je sbrignila.

— Oprostite — smo se opravičevali. — Oprostite, gospa.

— Ja, pa kaj še! Kakšna gospa. Gospa je tista, ki ji ni treba v šop hoditi.

Opravičili smo se, da ni nobeni na obrazu zapisano, če je gospa ali gospodična, ker so dandanes domala vse ženske mlade in lepe.

Malo je pomislila — najbrž se ji je gobjo zdelo — nato je ja odvrnila: — Ja, preklet!

Zatem je za molče izbirala in izbirala.

Slednjic me je pozvala: — Pomagaj mi izbirati Zgaga, jaz nič ne namoem.

Nato sva izbirala in izbirala, toda zaželjenega nisva našli.

— Kakšne bukve bi pa radi, gospa? — sem jo vprašal ves nestrpen. — In hoteč se ji nekoliko polaskati, sem dostavil: — Mogoče kaj zaljubljenega?

— Tiste zaljubljene čenče pa kar sam berlj. Jaz sem ljubezni sita čez glavo.

Kar ostrmel sem. Kajti žensk, ki bo bile ljubezni site, sem srečal še jako malo v življenju.

V rokah sem držal dva zvezka pripovedk za mladino. Napravil sem se kot da sem preslišal njen odgovor in vprašal:

— Gospa, ali imate otroke?

— Več kot ti, — je zamrmrala in zbirala dalje.

Redkokatera me užene v kozji rog, zato sem se popravici začel bati, da me bo ta.

— No, ali je to vse, kar imate? — je rekla slednjic.

— Obe omari sta polni knjig, kar izberite gospa — sem rekel ponižno in vdano.

— All imate tudi take z zlato obvezo?

— Samo molivenike, gospa.

— A, molitvenika pa ne bom, saj sem bila prejšnji teden pri spovedi.

— To je krasna povest — sem ji ponudil — "Potop" od slavnega poljskega pisatelja Sienkiewicza.

— Nak, "Potopa" pa ne bom — mi je zagodila — imam dovolj potopa doma. Se moji dedec preveč potaplja. Tristo galon ga je napravil.

— Ka pa "Ljubezen in maščevanje"? Pravijo, da je lepa povest. Jaz je še nisem čital, pa pravijo, da je lepa — sem odvrnil.

— O ja, ti rada verjamem, Zgaga — mi je odbrnkala — ljubezen je lepa, maščevanje pa še lepše. Oboje prav dobro poznam.

Po tem odgovoru sem popolnoma kapituliral pred njo.

Dolgo, dolgo je izbirala in neprestano nekaj mrmrala.

Ko je prevrgla skoro vse knjige, je rekla: — Ja, zlodja, saj imate same storijske. Storijske pa že sita. Moj stari mi jih pravi, ko pride zjutraj domov. In če bi vedeli, kakšne storijske!

Dolgo dolgo je še izbirala. Tako dolgo, da se ji je začelo zdehati. Na vse stežaje je zazijala in rekla: — Ah, kaj, sanjske bukve-bom vzela. Se mi bo že vsaj kaj lepega sanjalo. Saj to je vse, kar imam še od življenja — da se mi včasih kaj lepega sanja.

KRATKA DNEVNA ZGODBA

WILLIAM SOMERSET MAUGHAM :

BEG

Samo takojšnji beg more rešiti moškega, če je katera ženska sklenila poročiti se z njim; o tem sem bil vedno prepričan. Toda niti beg ne prinese vselej rešitve, kar je moral izkusiti eden mojih prijateljev, ki se je hotel rešiti pred zakonom celo s potovanjem okrog sveta. Videl je jasno pretečo nevarnost ter je v zavesti, da mora ravnati hitro, tako brzih nog pobegniti na ladje, da ni mogel pripraviti niti svojih kovčegov. Vsa njegova prtljaga je obstajala iz krtačice za zobe. Ženske so nastanovitve, si je rekel in čez leto dni me bo že davno pozabila. — Ko se je čutil rešenega, je pristal v isti luki, odkoder je odplul njegov parnik, in koga je videl tam najprej in kdo mu je tako prijazno mahal z nabrežja? Mala ženska, ki je bil pobegnil pred njo.

Poznal sem enega samega, ki se mu je posrečila rešitev iz take žganice in ta je bil Roger Charing. Ko se je bil zaljubil v Rut Barlovo, ni bil več mlad in zadosti izkušen, da je mogel biti previden. Toda Rut Barlova je imela dar, ki je razorožil skraj vse moške. Njena pretirana občutljivost je omamila Rogerja pamet, premagala njegovo preudarnost in svetsko izkušnjo. Izgubil je ravnovesje. Gospa Barlova ki je bila že vdugič vdova — je imela čudovite temne oči, izrazite kakor rdečo kroglo. Zdelo se je, kakor da jih imajo zaliti vsak trenutek solze, istočasno pa so nemo tožile, da je za tako slabotno bitje svet preveč. Človeka se je lotevala skušnjava, da bi rekel "ubogo bitje, tveja boli so večje nego bi si kdo mislil". Močan, razvit mož kakor Roger, ki je imel tudi ogromno denarja, si je rekel skoraj nehoti: stopiti moram med neizprosni svet in to nežno bitje. Kako čudovito mora biti, prepoditi žalost iz teh nebeskih oči!

Iz Rogerjevega pripovedovanja sem sklepal, da je do sedaj ves svet slabo ravnal z gospo Barlovo. Bila je eno izmed onih nesrečnih stvojen, katerim gre vse narobe. Če se je poročila, je mož ravnal z njo elabo, če je imela zaupnika, jo je ogoljufal, če je vzela kuharico, je bila pijanka.

Ko mi je Roger povedal, da jo je končno pregovoril k poroki z njim, sem mu želel srečo. "Upam, da bosta dobra prijatelja", je rekel. — "Malce se je boji, ker meni, da si brez čustev." — "Ne vem, zakaj misli tako o meni," sem odgovoril. — "Saj ti je všeč, ali ne?" — "O, pač, sem rekel, "zelo." — "Zares ji ni šlo dobro, ubogemu bitju. Tako zelo se mi smili!" — "Da," sem rekel.

Manj nisem mogel reči. Vedel sem, da ni bila pametna in da je rada spletkarila. Po mojem mnenju je bila trda kakor kamen. — Ko sem se seznanil z njo, smo igrali "bridge". Pri tem je kot moja "partnerica" dvakrat preigrala moje najboljšo karto. Vsak bi se bil razburil, jaz pa sem ostal tih kakor angel. Če bi imele zaradi tega komu priti solze, sem bil to jaz ne pa ona. Tekom večera je izgubila in prid ogromen denar in mi obljubi-

la ček — ki ga pa ni nikoli poslala — in tako bi moral pri najinem prihodnjem srečanju biti užaljen jaz in ne ona.

Roger jo je predstavil vsem svojim prijateljem. Podaril ji je slajne bisere ter jo jemal povsod s seboj. Njuna poroka je bila naznanjena v bližnjem času. Roger je bil v sedmih nebesih.

Potem je bilo nenadno konec njegove ljubezni. Ne vem, zakaj. Njena družba mu ni mogla postati naenkrat dolgočasna, saj ni bila nikdar zabavna. Morda je prenehal samo njen žalostni pogled vplivati na njegovo srce. Izpregledal je in postal zopet svetski človek kakor poprej. Nenadno se je zavedal, da si je Rut Barlova prva vtepla v glavo poroko ter je sveto prisegel, da ni stvari na svetu, ki bi ga prisilila poročiti se z njo. — Toda zadeva ni bila tako enostavna. Ko je bil zopet pri zdravi pameti, je spoznal, kakšna je bila ženska, ki je imel opravka z njo. Ako bi jo prosil za svojo prostost, bi v svoji pretiranosti nesorazmerno viskoci lažila svoja užaljena čustva. Poleg tega pa napravi vedno slab vtis, če kdo zapusti žensko: ljudje mu radi zamerijo. Zato je Roger molčel o svojem načrtu. V nobenem oziru ni pokazal, da so se izpremenila njegova čustva do Rut Barlove. Vodil jo je v restavracije, hodila sta skupaj v gledališče, pošiljal ji je reče ter je bil ljubezni kakor vedno. Stanovala je v svojem samskem domu, on pa v mehlovanem stanovanju. — Kakor hitro bi našla primerno hišo, bi se poročila.

Posredovalci so pošiljali Rogerju naslove in on jo je vzel s seboj na ogled. Ni bilo lahko najti kaj primernega. Roger je zaposljal vedno več posredovalcev. Ogledovala sta hišo za hišo in sicer zelo temeljito od kleti do podstrešja. Več si je bila hiša prevelika, večji predel od središča, potem zopet preblizu, zdaj je bilo predrago ali potrebno popravil, pretirano, prepriplihu izpostavljenosti ali presamotno. Roger je našel vselej napako in hiša ni prišla v poštev. Bil je nedvomno zelo izbirčen, toda kako naj bi stanovala njegova ljuba Rut drugod njego v brezhibni hiši in to se zelo redke. Lov na hišo je dolgočasen in utrudljiv posel in Rut se je naveličala. Prosil jo je naj ne izgubi potrpežljivosti. Končno se bo vendar le našla prava hiša, zato ni treba takoj vreči puške v koruzo. Ogledala sta si na stotine hiš prehodila na tisoče stopnic. Rut je bila izčrpana in je izgubila potrpljenje.

"Ako kmalu ne najdeš hiše je rekla, "se bom morala premisliti. Če bo šlo to tako naprej, še dolgo let ne bova poročena." — "Ne govori tako, prosim. Potrpi vendar! Fravkar sem dobil od drugih posredovalcev nove sezname, na njih je najmanj šestdeset hiš." — Lov se je pričel znova. Neprestano sta ogledovala hiše. Prve dolgi leti je trajal ta lov. Rut je postala molčevala in nejevoljna. Njene ganjlive oči so dobile sovražen izraz.

Roger je zmagal. Končno je bilo dovolj. — "Ali se hočeš z menoj poročiti ali ne," je rekla. — "Seveda hočem. Kakor hitro najdeva hišo, se poročiva. Sicer pa sem baš zvedel za eno, ki bi bila morda primerena." — "Ne počutim se dobro, da bi mogla ogledovati hiše." — "Ubogote dete, tudi meni se vidi, da si nekoliko utrujena."

Rut Barlova je legla v posteljo. Ni hotela sprejeti Rogerja, ki se je moral uzadovoljiti s tem, da je povpraševal po njej in ji pošiljal rože. Bil je pozoren in galanten kakor še nikoli. Pisal ji je sleherni dan in ji poročal o novih hišah, ki jih morata ogledati.

Po enem tednu je prejel naslednje pismo: "Roger! Mislim, da me zares ne ljubiš. Našla sem nekoga, ki je srečen, da sme skrbeti zame, in danes se poročim z njim. Rut."

Poslal ji je odgovor po posebnem listu: "Rut! Tvoje sporočilo me je porazilo. Teža udara ne bom mogel nikoli preboleti, toda v prvi vrsti mislim seveda na Tvojo srečo. V prigibu Ti pošiljam sedem novih ponudb. Uverjen sem, da najdeš med njim primerno hišo. Roger."

NAJLAŽJI LES

raste v republiki Ekvador. Zove se balsa, kar znači v španščini "splav". Prvi raziskovalci v ekvadorski zemlji se namreč opazili domačine na plavih iz debel tega drevesa, ki služijo se danes pri ribarstvu. V botaniki se balsa imenuje ohroma ter obsega več vrst. Spada med malvaceje ali sleznice, ki združujejo velika drevesa v tropskih krajih. Med nje sodijo okrasna drevesa, na pr. slencovec, svetli roževac in sirovec, od katerega dobivajo "kapok", bambaz iz kratkih vlaken, porabena za žimnice in zglavila. Les je dvo do trikrat lažji milno jelovine. 5 do 7 krat lažji od hrastovine. Po sestavi nalikuje jelki in podobnim drevesom, zato je trpečen. Trajnost znaša polovico jelove, dasi tehta 25% manj od plutovine. Za gradnjo aeroplanov kekor nalaše. Ker je prečen in gibek, se rabi kot zaobala dragocenega pohištva.

Naročite se na "Glas Naroda" — največji slovenski dnevnik v Združenih državah.

ZENITNA PONUDBA.

SLOVENEK srednje starosti se želi seznaniti s Slovenko, dekle ali vdovo, pridno in dobrega srca, Katera rečno misli, napiše: "Dober Gospodar", c/o Glas Naroda, 216 W. 18th St., New York, N. Y.

F. J. E. J. ANTON BILMEC, rodom Hrvat iz Slavonije in se poročil s Slovenko MARIJO KENDRA, dcama iz Česce, št. 47, ki je po leta 1914 doma umrla. V Ameriko je šel leta 1910 in se po smrti prve žene še enkrat poročil. Njegov zadnji naslov je bil: — Anton Bilmec, Box 3364, Lowell, Ariz. Kdor kaj ve o njem, naj sporoči: Upravi Glas Naroda, 216 W. 18th St., New York, N. Y. (2x 2&3)

CENA

DR. KERNOVEGA BERILA JE ZNIZANA

Angleško-slovensko Berilo (ENGLISH SLOVENE READER) Stane samo \$2.— Naročite ga pri KNJIGARNI "GLAS NARODA" 216 West 18 Street New York City

A. M. KARLINOVA:

Riž v Siamu.

Siam — to se pravi največji del današnje srednje Azije, ki je pretežno ravna — v neolitski dobi se ni obstojal ko se je morje počasi umikalo in so vode, predvsem pa glavna reka Menan Chao Phya, naplavile z višine pesek in rodovitno prst, se je začela zgodovina teh pokrajin. V višinskih krajih je človeštvo bivalo že v prazgodovinskih časih. Znano je, da so tam poznali in gojili riž že pred 5000 leti. V teku teh dolgih tisočletij s e je ljudstvo popolnoma prilagodilo riž; po tej, za svoj obstanek najvažnejši rastlini je uredilo svoj način življenja, dela, slavnosti, vero in pregovore. Zapadnjaki si ne moremo niti zamisliti dovolj pravilno, kakšno važnost ima za človeštvo to "orientalsko žito," saj je nam samim zgolj postalica, dodatek naši hrani. V vzhodnih deželah živi vse od riža: Ljudje, govoda, konji, psi, mačke in perutnina; ponekod lahko trdimo, da živi skoraj samo od riža. In kako mnogovrstno ga uporabljajo! Fino semleta riževa moka daje puder iz riža pripravljajo razne krste kolačev, ki bolj spominjajo na naš prepečenec; riž rabi za izdelovanje riževga piva in posebno jakere riževga žganja; riž žrtvujejo bogovom in ob njem prekujejo; komur podeli kralj plemiški naslov, dobi hkrati tudi vsaj po imenu — neki del rodovitne riževe dežele. V starih časih so plačevali davke edino le z rižem in kakor na Japonskem, so smatrali tudi tu za veliko sramoto, če mera ni bila zvrhana.

Po vseh rekah, zlasti po Menamu Chao-Phya-u (Menam sam pomeni namreč "reka" in to je tedaj pravo ime Chao Phya) brodarijo nešteti čolni, obilno natovorjeni z neprečiščenim žoltnim rižem. Iz daljave se nam rumeni kakor pesek. Vozije ga k temu ali onemu izmed številnih mlinov v Bangkoku. Nakladajo in prekladajo ga delavci s posebnimi bambusovimi košarami, ki so spodaj ozke, zgoraj pa se razširijo kakor rog; iz njih teče riž nalk rumeni rekli, kadar možje okretno obračajo košare.

Vsi državni dohodki pritekajo posredno ali neposredno od riževga prideika. Ni čuda, če pomislimo, da je Siam eden največjih producentov riža na vsem svetu. Več kot 7.080.000 oralov zemlje je namenjen pridelovanju te prekristalne rastline; l. 1926, je znašal pridelek 82 milijonov pikul (1 pikula je nekaj čez 60 kg). Izmed tega je šlo 5 milijonov za seme, 27 milijonov za izvoz, ostalo pa za domači konzum. Izvozilo se je za 1626,24,050 ticalov (en tical je približno 24 Din).

V Siamu razlikujemo tri različne vrste riža, ki pa se cepe v sto raznih vrst. Prva glavna vrsta je khacsan, ki ima velika zrna. Gojijo jo predvsem v južnem Siamu. Rabi se pretežno kot jedilni riž in se največ izvažata. Khaonio je bel, lepki riž, iz katerega izdelujejo kolače in druge jedi ob slavnostnih prilikah; ta vrsta prihaja v boljših hišah namestu suhega riža na mizo ali čolje na jedilni prt, zakaj Siameci sede na tleh in zajemajo s prsti iz skupne skleda. Khaio deng ali rdeči riž je tudi lep in obstoji iz rdečih ali skoraj črnih zrn. O tej vrsti vlada vera, da človeka srečuje; bolj ko ga kdo uživa, srenejši in zdravjši je. Žrtvujejo ga tudi duhovom in pri obredih v templjih.

Čeprav se na severu prideluje že precej tako zvanega planinskega riža, vendar prevladuje v siamskem riževem kmetijstvu "moker riž", to se pravi: riž, ki uspeva v kaluznih tleh. Zato siamski poljedelec začne nja svoje leto v deževni petdoli, ki nastopi v juniju ali najkasneje juliju. Takrat se začne pravo delo z rižem; posejana pa morajo biti riževa polja že prej, tako da v deževni dobi že obilno vzkalijo. V notranjem delu Siamu, to je proti severu, vlada ponekod še danes prastari običaj, da vsi vaščani delajo danes na njivah tega, jutri na njivah onega kmeta, zakaj tam stoji voda že precej časa, ondi pa se šele zbira. Preden prično z delom na riževih poljih, vprašajo modrega pukajbana — vaškega čarovnika, — ali je ugoden čas; ko je le-ta napovedal primeren dan, stopi kmet še k vaškemu starešini in ga prosi dovoljenja. Potem šele običe sode, pove, da je pripravljen dober beli riž z ribami ter povabi na pomoč pri delu. Čim več je na polju ljubkih, okretnih deklet, tem več dečkov prihaja na delo. V Siamu je za dekle večja ovira za no-

žitev, če je neokretna pri sajenju riža, nego če je grda ali neumna, najbolj spretna riževa delavka ima vedno največ častilcev, čeprav se v svojih kratkih črnih hlačah in z ogromnim slamnikom na glavi ne vidi ravno preveč vabljiva.

Ni niti treba omeniti, da delavci najprej žrtvujejo riž bogovom. Tudi po žetvi se najboljši pridelek odmeri za menihe, ki prihajajo brati. "Bogovi nam dajejo riž," pravi Siamec, "zato jim moramo vračati obresti."

Krog Bangkoka, kjer leže kraljeva riževa polja in siamska veleposredstva, izvršujejo poljsko delo laoski kuliji, prebivalci severnejših goratih pokrajin, ki se pripeljejo s čolni na delo.

Orodje je sila preprosto in smiselno. Prirejeno je za kaluzasta tla, ki jih je treba najprej skrbno ograditi, da voda ne izteče. Taka njiva — za naše pojme zelo majhna — se da orati samo z bivoli, ki se pomikajo pač zelo počasi in neokretno, ki pa se vendarle najraje gibljejo v blatu. Plug se imenuje tai in obstoji iz dveh kosov lesa, ki imata na koncu majhno železno rezilo, imenovano hoa mu (svinjska glava). Za brano jim rabi orodje, ki ni nič drugega kot zelo povečane grablje, čijih osem ali deset zobcev prodira pet do šest čevljev globoko v glenasto prst, če karabao dovolj okretno vleče in če moč stoji zgoraj na orodju.

Riževa žetev je še bolj silna, zakaj prazna vera ali stari običaji velevalo, da se riž ne sme žeti kar na veliko kakor žanjejo pri nas žito. K vsaki posamezni bilki se skloni pridna žanjica in jo prereže pri korenini. Snopje prepeljejo domov; ob vetrovnih dneih mečejo klasje z verande pred hišo v široke košare, ki stoje pod verando na trati: že pri tem izgine precej plev, ostale pa se pozneje izvetrijo.

Naši mlattivi je podobno planje s katerim se riž čisti. V Bangkoku delajo to s težkim lesenim tolkalom v kamenitem možnarju. Na severu imajo nekoliko boljso, dasi še vedno ne ravno priročno pripomoč: žena, ki pse, stoji na težni stopi, ki jo sušča in dviga; z nje visi kamenito tolkalo in čisti riževski zrnje. Preveč običen ("poliran") riž povzroča nevarno bolezen, ki se imenuje beri-beri.

V Siamu je sila velika riževih mlinov, vendar pa vidiš celo v okolici Bangkoka neverjetno okorne in nepraktične majhne mline iz kamnja vanje se siplje riž skozi odprtino v kamnu in plevljava z vodo melje se med dvema kamnomina, med katerima je majhna vdolbina, da se odvajata moka.

Riž uživajo na razne načine. Najprijetnejši se pripravlja takole: Najprej ga dudo zavreli in takoj nato odlijejo vodo; potem ga duše v dobro zaprti posodi nad vročim pepelom, kjer ostane precej časa. Tak riž pomešajo s suhim ribami, s sladkorjem, s koskovim mlekom itd. Vendar bi šli predaleč, če bi hoteli natančneje pogledati v siamsko kuhinjo, katero umetnost se vsa suč okoli riža.

ŠALJIVI KOMAR.

Policija v Budimpešti nikakor ne more ujeti nepoznanega šaljivca, ki pripoveduje vsak dan o polnoči, čim konča svoje delovanje mestna radio-postaja, vsem poslušalcem dokaj neslane smešnice. Ta naknadna zabava je postala zelo priljubljena in se veselijo vsi radio-naročniki korca uradnega dela, češ, "zdaj se bomo do sitega nasmejali". Toda oblast nikakor niso naklonjene nepoznanemu šaljivcu, ker nikoli ni prijavil svojega aparata in, kakor rečeno, večkrat pripoveduje tudi nespodobne reči.

ORIGINALNA REKLAMA.

V Parizu je pričel izhajati nov gledališki tednik "Bravo", ki si pridobiva naročnike s svojevrstno reklamo. Priporoča namreč samo one gledališke predstave in filme, pri katerih se ne bo nihče dolgočasil. "Če nam boste zaupali, ne boste izgubili nobenega zimskega večera po nepotrebnem", pravi ponavadi. Če bi se katerikoli čitatelj kljub priporočilu pri predstavi dolgočasil, se zglasil lahko še tisti večer v uredništvu. Pokazati mora vstopnico, in mu potem "Bravo" povrne plačano vstopnino. V Parizu ima list baje velik uspeh.

Naročite SLOVENSKO-AMERIKANSKI KOLEDAR

za leto 1930 ki je letos izredno zanimiv.

POŠLJEMO VAM GA POŠTLINE PROSTO ZA 50c

KNJIGARNA "GLAS NARODA" 216 West 18 Street New York, N. Y.

RUDOLF LOEWIT:

SREČANJE

Sedel je, zatopljen v čitanje časopisov, v kavarni. V sosednjem barskem prostoru se je vršila čajanka. Baš je ponovno zasvirjal jazzband. Zaglušeno je prihajala turobna melodija tanga od tian sem. "Tango ga je zmislil. Srdito je odložil časnik. Stopil je proti baru. Pri vhodu je obstal. Prav spredaj s hrbtom proti njemu, je sedela nekak dama. Presrečno je opazoval njeno bleščečo sr, močredno laso. Sedaj je obrnila glavo, v profil. Ni se metil. Z nekoliko koraki je bil ob njeni mizi. Njene oči so se kratak hip zablesale. Padala mu je svoje črko, dehtečo roko. Potem ji je sedel ob stran.

"Zakaj vas takrat ni bilo?" je začel brez ovinkov. "O, vi pa vprašajte precej naravnost", se je namahnila. "Tako sem se bil veselil na tisto popoldne", je menil čitalojče. "In sem bil potem tako strahno razočaran in užaljen in še danes... povejte mi, ali sem vam bil dejal morda dan prej karkoli, ali pa sem bil zagrešil kakšno nespošdnost, da niste prišli?" — "Prav nič ne, čisto nasprotno, najin sprehod dan prej mimo vinogradov je bil lep in vi ste govorili zelo ljubezljivo in zelo mično, se vse vem, kar ste tedaj povedali. Pripovedovali ste mi o svoji ljubezni do dobrih knjig in o svoji zbirki kaktusov in o svojem hrepenenju, da bi spoznala kdaj prekomerske dežele, in potem ste mi pripovedovali o tistem filmu, v katerem nastopa ženska, ki je prepotovala ves Kongo samo v spremstvu nekoliko črncev..." — "Res je, res, ampak..." — "In v zvezi s tem ste sanjarihi o tipu moderne, samostojne ženske in kako vas navdušajo današnja ženska moda in sanjarihi ste posebno o bleščavih činčelnih laseh in zlasti o frizuri kakršno je nosila svoj čas Asta Nielsen, o koderkih, ki vise čez čelo na lavo in na desno v valovih..." — "Res je, res, a zakaj vas tukrat..." — "Bila sem tisto popoldne pri odšli.

"To vas vendar ni moglo ovirati?" — "In vendar. Dala sem si takrat frizuro — predrago, da bi rekli na lavo in na desno v valovih in to je trajalo dolgo..." — "Ali takole..." je menil tih, "na vse ne bi nič ne delo, takrat sem čakal dalj nego celo uro pri postaji?" — "Vem". — "Kake? Veste?" — "Da, vem. Da bi prišla hitreje do postaje, sem si vzela avto. Ko sem vam pa vedela čakati, sem potrkala vozniško in mu namignila, naj bi vozil naprej". — "Pa zakaj...?" — "Zakaj? Zato, ker možki, ki mu je nekaj do kakšne dame, in tedaj celo, kadar je v škričcu in nevarnem, da-li bo prišla ali ne, ker takem možki ne bi smel biti v taknem razpoloženju, da si kar naravnost išče nadomestka. Prav tedaj pa ste se ozrli na neko mimoidočo damo..." — "Če vi pravite, bom bo že tako. A vendar mi delate krivico. Moje razpoloženje je bilo zelo pošteno in zgodilo se je lahko čisto slučajno in nezavedno". — "Saj potem mi je bilo tudi zelo žal". — "Za hip sta oba pobesila oči. Opazil je, da se pred njim nekak na tleh blešč. Sklonil se je. Bil je kor stanovalnega papirja, kaburini so v rabi za zavijanje čokolade..." — "Ni nič, menil sem, da je nekdo nekaj izgubil..." se je spet vzravnal. "No, a če vas sedaj iz česa prasin, ali bi se ne dobila lahko jutri, morda spet ob postaji in spet ob isti uri..." — Namignila je natakarju.

"Kako?" je zajekal, "hočete že plačati? Plačala je, pobrala svojo torbico in svoji rokavice, "Kako?" je on fecjal. "Ali že greste? In kako, prosim, bo jutri?" — Dvignila se je. "Če ste bili v takšnem hipu, kakršen je bil ta", je dejala, "toliko zainteresirani, da ste preiskovali tla, tedaj je bolje, da preložiava na drug dan, morda nam da slučaj spet priložnost do srečanja". S prijaznim pozdravom je odšla.

KNJIGE VODNIKOVE DRUŽBE za leto 1930

so izšle. Oni, ki so jih prej naročili, so jih dobili direktno od Vodnikove družbe v Ljubljani, mi pa prodajamo zbirko štirih knjig za

\$1.50

KNJIGE SO NASLEDNJE:

VODNIKOVA PRATIKA vsebuje veliko zanimivosti iz naravoslovja, narodopisja, fizike ter razne dragocene nasvete za hišo in dom.

V BORBI ZA JUGOSLAVIJO Ta knjiga bo posebno zanimiva ameriške Slovence, ker je v nji več zanimivih slik ameriških Jugoslovancev, ki so se med vojno zavzemali za Jugoslavijo.

LECTOV GRAD — je zanimiva povest mladega pisatelja JUŠA KOZAKA.

ZGREŠENI CILJI bodo zanimali slehernega čitatelja. Pisatelj Slavko Savinšek je zajel snov za svojo povest globoko iz življenja.

KNJIGARNA "GLAS NARODA" 216 West 18 Street New York, N. Y.

Mali Oglasi imajo velik uspeh Prepričajte se!

Najdenka.

ROMAN IZ ŽIVLJENJA.

Za Glas Naroda priredil G. P.

(Nadaljevanje.)

— Vidva sta še mlada. Če bi vam ljubi Bog podaril kako nadomestilo za Majto? Veselje nad postajajoče bitje ter upanje, bi jo tako izpolnilo.

Izraziti obraz mladega učitelja se je stresel od prestanih muk.

— To bi bila tolažba! Gospod župnik, nikdar pa ne more to zopet biti! — je odvrnil potr.

— Izza težkega poroda najine hčerke sem uneto pazil nanjo. Za to potrebna operacija ji je vzela vso možnost, da bi zopet mogla postati mati.

— To je zelo obžalovanja vredno, dragi Lenc! Tako pa ne more iti naprej. — kajti vidva se uniučujeta! Ze dalj časa sem z žalostjo opazoval — vendar pa je težko dotakniti se sveže rane! Vendar pa hočem govoriti enkrat z vašo ljubo gospo, in sicer še danes! Obiskal jo bom na pokopališču. Na vsek način jo je treba iztrgati iz te uniučujoče žalosti.

— I prav imate, gospod župnik, tako ne more iti naprej! Roka Gospoda počiva težko na naju. Nismo edini stariši, ki so morali dati svojega otroka! Na tako tragičen način pa je strašno težko! Ravno še sveža in zdrava in v nasleščni četrt uri je bilo vse pri kraju in naša ljubljena je ležala mrtva in mrtva! — Še danes ne morem razumeti tega! Če bi otrok podlegel kaki zavrtni bolezni, kot naprimer difteriji, ki zahteva toliko žrtve, bi bili pripravljeni na to, a ta nesreča — paši s stopnic na tla ter se na mestu ubiti! Drugače pa je letal otrok vsaki dan nešteto krat gorindol, kajti petletna bo vendar lahko stori la par kerakov brez nadzorstva. — Moja žena pa si je vedno strašno očitala ter si ni mogla oprostiti, da je otrok na tak način poginil!

Socutno je stisnil župnik roko tovariša.

— Storiš bom, kar mi je mogoče. Vašo malo ženo je treba zopet pridobiti za življenje.

— Če se vam bo posrečilo, gospod pastor, bi bil neizmerno hvaležen. Jaz namreč ljubim svojo ženo nad vse in strašno me tlačil, če je vidim trpeti duševno, ne da bi ji mogel pomagati!

— Bog bo pomagal, dragi prijatelj! Le upanja ne smete izgubiti. Zamisljeno je odkerkal pastor po solnčni vaški cesti do cerkve ki je bila zgrajena priprosto iz rdeče opeke. Njeje nasproti je ležal pokopališče, obdano od visoke seči iz grmičevja. Solnce je sijalo svetlo na bele spomenike in križe. Metuljčki so se zbirali v gorkem zraku ter nosili domov sladke med, dočim so se rože ravno razcvetevale. Nedejsko oblečeni ljudje so hodili med grobovi, čitali napise na grobovih ter govorili o mrtvih — poznali so namreč vse, ki so tukaj spali večni spanje, kajti par vasi, ki so spadale k občini Reinshagen, niso bile velike.

Ob seči, pod varstvom žalujke, je bil majhen grob, okrašen s krasnimi cvetkomi in pred njim je sedela majhna vitka ženska, popolnoma zavita v žalni plašč, s sklonjeno glavo, kot da jo vleče navzdol teža bolečine. Njene oči so zle nepremično na hribeček, kot da hoče njene oči prodrati zemljo ter doznati, kaj da vsebuje pravzaprav. Njena postava je izražala najbolj globoko žalost in prav nič se ni brigala krog sebe. Mimoidoč so napravili pri tem grobu majhen ovinek. Šel v nekoliko razdalji so ostali, se sočutno ozrli na žensko ter izmenjali špetaje med seboj svoje pripombe.

Bilo je tudi strašno, — krasen otrok, katerega je v vasi vsakdo poznal ter ga ljubil, ta angel v belem krilu in plavimi kodri — je morala umreti na tako strašen način! V prešernosti je storila to, kar so ji stariši tisočkrat prepovedali, — sedla je na ograjo stopnic, izgubila ravnotežje ter priletela ob tla ter bila na mestu mrtva! Nikdo ni mogel vrjeti tega, najmanj pa nesrečna mati! Niso je mogli spraviti od majhnega trupela. Noč in dan je sedela pri njem in na dan pogreba je bilo naravnost strašno, ko so morali s silo odvesti nesrečno mater od odprtega groba, kar ni hotela dopustiti, da bi njenega ljubljeneča zasul z mrzlo zemljo, nakar se je je lotila cmotica ter ji prihranila najhujše in največje!

Od onega dne naprej je postala vesela, mlada učiteljeva žena povsem druga.

Izprva so se bali za njen razum. Ta udarec pa je šel milostno mimo učitelja Lenca, čeprav vam je ostalo še dosti težega. Gospe ni bilo mogoče potolažiti na noben način. Vse tolažbe je odločno zavrnila. V srce zadeta mati pa se ni jezila na nikogar. Skušali so storiti Kristelu, devetletnemu sinu, vse mogoče stvari, ker se je zavila mati v svojo boleč ter zanemarjala raditega dečka, ki je postal raditega resen in žalosten otrok.

Od vseh strani spoštljivo pozdravljeni župnik je govoril z mnogimi, dokler ni prišel do gospe Lenc. Počasi se je približal žalujci, ki je bila tako zatopljena v svoje žalostne misli, da ga ni niti zapazila ter se ranavost stresla, ko ji je župnik nežno položil roko na ramo ter jo ogovoril.

Potisnila je pajčolan z obraza ter se ozrla na župnika z odsotnim, sanjaviim pogledom.

— Ravnokar sem obdovoal krasni vrt vašega moža, — koliko namorov in koliko dela!

Šabotno je prikimala.

— Mali Kristel je čeden fant! Le tih in resen!

— Za hišo žalosti ne pristojajo smejanje in kričanje.

— Ne karajte smejanja, gospa Lenc! Pravi božji dar je, kdor se more smejati prav od srca!

— To pravite meni, gospod župnik, — meni?

— Da, to pravim vam, draga gospa Lenc! — je poudaril pastor. — Ali mislite, da je našemu ljubemu Bogu ustreženo s tem, da preživljanje ljudje svoje dneve v mrkosti in žalosti?

— Jaz naj se smejem? Kako morem to po taki bolesti?

Vrgla je značilni pogled na grob in v trpkem, boleznem smehljanju so se spadle njene ustnice.

— Bog nam pošilja bolesti in tupe da nas očisti. Ponižno se moramo vzkloniti njegovi volji! Ne smemo se udajati svojim bolestim, da si ne povročimo še večje in hujše žalosti. To pa delate, gospa Lenc!

— Gospod pastor!

— Da, moja draga gospa Lenc, kajti vi ne mislite niti malo za svojega sinčka, ki čita osamljen in zapuščen v svoji pravilni knjigi, in na svojega drugega moža, ki tudi ni veseli pri svojem ustvarjanju! Ali mislite, da ne žaluje prav tako globoko za svojo hčerko? Pri vas je ter nosi z vami žalost, ki je tem težja, če ni deljena.

— Ali se je moj mož pritožil?

— Ne, gospa Lenc, on molči. Citam pa na njegovem žalostnem obrazu, — vidim to, da je preko njegovih let in na žalostenem otroku. Vi pozabite žive naš mrtvici, ki vendar hrepene po vaši ljubezni.

— Jaz ne pustim ničesar manjkati svojemu možu in dečku, — je ugovarjala, nekoliko trmoglavo.

— Ali zares ne?

— Ali zares ne? — Pred svarečim pogledom pastorja je morala gospa Lenc prebrati svoje oči.

— Celu nedeljo popoldne preživite tukaj ter pustite svojega moža in sina sama, — kar pa bi nikakor ne oživilo Marije. Treba je pač obžalovati mrtve, a brezplodna žalost golovo ni po godu Gospodu.

(Dalje prihodnjic.)

Hendrik van Loon:

MULTIPLICIRANI ČLOVEK

Ta sveža in vedra, niti malo ne šablonska razmišljanja so vzeta iz uvoda knjige "Multiplicirani človek" holandskega pisca Hendrika van Loona.

V začetku je bilo vse tako strašno preprosto.

Zemlja je bila središče prostiranja in nebo ljubek višnjev steklen svon.

Ponoči so izvrtali angeli luknje v stekleni poveznik, in glej, zagorelo je na tisoče zvezdic.

Toda nekega lepega dne je dejal drzen človek, ki si je nekeje kupil za pol tolarja otroški daljnogled: "Moram vendar pogledati, kaj je na tem!" In tedaj so se zgodile vsakovrstne čudne stvari.

Najprej so solnce najljudneje naprosili, naj stopi v sredo vesolstva in naj tam preživi konec svojih dni.

Dalje je človeštvo odkrilo, da naš slovit tako zvani solnčni sistem nikakor ni začetek in konec vseh stvari, nego je prav majcen delec nečesa, ki je spet le prav majcen delec nečesa drugega, kar plava Bog vedno kje v neznatnem kotičku Rimke ceste.

To nenadno odkritje je učenjake matematične fakultete spravilo v velike težave, zakaj dotlej so mislili, da jim je moči domnevne razdalje med zemljo in luno med zemljo in solncem in med posameznimi premičnicami lepo in gladko izraziti: metri in kilometri.

Ko pa je iznenada postalo vse nprje nekaj dočela drugega kator ozadje lepe slike, ponisane arjantelski knjigi, ko so ljudje videli, da obstoje zvezde, ki so velike, da bi lahko vanje spustili ves naš solnčni sestav z vsem, kar le in v hodi na njem, ne da bi bili o zvezdi niti najmanj v nadlego so so morali množiti brezkončne ilče s še bolj brezkončnimi triloni in kvadrilioni, tedaj se jim je del trenutek primeren, da si napravijo novo merilo za svoje astronomske račune. V ta namen so si zamislili novo dolžinsko mero 92 milijonov milj — to je prav lepa razdalja tudi za ljudi, ki imajo avtali kolo — toda ko so jo hoteli prezkusiti pri astronomskih opazovanjih, so videli, da jim ne ustreza.

Prav tistikrat je delal Albert Michelsen prav poskuse s svetlobnimi žarki (izvodljiv izraz, zakaj svetloba je svetloba, a svetlobni žarek je solovski mostiček, po katerem radi hodijo posniško navdahnjeni ljudje) in odkril, da se svetloba prenika s hitrostjo 299.828 km v sekundi. Tako so dobili nekaj, kar je sodilo v šaro zvezdoglede. Pomnožili so hitrost svetlobe s 60 sekundami, dobljeni zamnožek s 60 minutami, to spet s 24 urami in naposled s 365 dnevi leta in dobili ako nekako 10.418.673.900.000 km — ta je bila pot, ki jo je napravilo svetlobo v enem samem letu. Astronomi so to razdaljo napravili za novo "centimeter prostiranja" in govorili za "svetlobno leto".

Človek bi zdaj mislil, da je bil s tem konec vseh neprilik. Pred odkritjem svetlobnega leta je bil Centaur, eden nam najbližjih sosedov na pr. dobrih 25.000.000.000.000 milj daleč od nas. Zdaj pravimo: Centaur je daleč 4.35 svetlobnega leta. In to se sliši, kakor če bi komu pripovedovali, da je Vič 3 km od Ljubljane.

Toda glad zvezdogledevo po čedalje večjih razdaljah je bil tako neasitljiv, da so kmalu postregli z nekaterimi nebesnimi telesi, ki so 20.000 in 30.000 svetlobnih let od nas. Zdaj se je stvar spet nekam zapletla in celo svetlobna leta so nam postala malce komična, ko se se učeni bralci poglobili v tako zvane astralne megle, zalite pege na pokojnem nebu, ki nas nekoliko spominjajo na nekatere vrste mikrob, kakršne smo nekoč gledali pod drobnogledom. Zakaj astralne megle, same spet tvorijo vsega spoštovanja vredna svetovja, solnece sisteme in Rimske ceste, so pogosto dva do tri milijone svetlobnih let daleč od našega planetka. In iznova se je moral začeti hokus pokus z bilijoni, trilionji in kvadrilioni, tako da se je celo profesorju Einsteinu, ki se drugače ne da tako lahko ugnati, nekoliko zvrtilo pred očmi.

Ko so zemlji na toli surovi način vzeli čast, da bi bila središče prostiranja, so mislili oni, ki o takih stvareh razmišljajo (in teh na žalost ni mnogo) da bo zdaj tudi človek padel z visokega podstavka, na katerega se je popel v teku stoletij. To je bilo čisto lepo, dokler so

stvarstvo merili še z metri in kilometri. A zdaj, ko je isto stvarstvo mahoma tako zraslo, da je v njem dovolj prostora za astralne megle, milijone svetlobnih let razsežne in milijone svetlobnih let vsaksebi, naj bi človek vendar že prestal tako ošabno čenčati o svojem tako imenovanem božjem izvoru.

A ta nada se je kmalu podrla. Bilo je skoro nemogoče, človeku izruvati njegovo staro, slabo navado da poveličuje samega sebe. Majhen ogenj v sobi njegovega stanovanja ga še zmerom bolj zanima od ognjeniškega izbruha na rdečkastem Antaresu, ljubki zvezdici takogromnih dimenzij, da je naše solnce v primeri z njo žitno zrnce; sumljiv šum v vtomobilskem cilindru zadaja človeškemu srcu večjo skrb za najbližjo bodočnost kakor vest da bo neizmerno Beteisreuze v kratkem razneslo: da čisto zamolčimo strašno kljuvanje in razbijanje naših zobeh modrosti, ki srce in dušo huje pretrese kakor prerokoviške zvezdarne, po kateri bo naš zvesta luna kmalu šla za svojimi petimi sestrami in se poslej prištalala med dočela ugasla nebesna telesa. A to prav za prav nič ne škodilo in mogoče je bolj, da je vse ostalo kakor je zmerom bilo. Zakaj med tem ko so zvezdovki vsemirje čedalje in čedalje bolj večali in neskončnost tako z neskončnim pomnoževali, da jih naposled nihče ni več razumel, so fiziki iznenada vprizorili napad v bok na tajnost sestava svetov in naravnali svoje lahuvne topove na sirojni atom, dokler ni to majcenno bitje v nekaj letih sknilo v tako neskončno majhno "malo neskončnost", da se je človeškemu umu spet zvrtilo tem bolj, ker so odkrili, da ta planeta in še zmerom nevidna bitja ki žive v razsežnostih stabilijonihve milimetra, uganjajo tako presudno akrobacije, da so v svoji popolni neznanosti in ničevnosti mnogo važnejša od vseh solnčnih sistemov.

Tako so prišli do točke, kjer normalni ljudje v obupu dvigajo roke k nebu in vzklikajo: "Temu naš razum ni kos!"

Brčatki zveveda ne rečejo nič in oni v vsem problemu tudi ne bodo ničesar opazili, če ne najde film prilike, da porabi svet avtomov za ozadje kake družabne drame. Potlej bo svet deset dni delal učen obraz in izbrskal mnogo nezmisla o "Atomu", dokler ne bo naposled prišel na dnevni red in zadevo popolnoma pozabil.

Toda iskanje in razglabljanje tih sanjačev v njihovih laboratorijih je naše nazore vendarle nekoliko izpremenilo.

Človek je sicer ostal središče svojega malega sveta, a vendar ne čisto tako kakor prej, ko je zares mislil, da je vsemirje ustvarjeno amo zanj, da vse, kar živi, leti, plava in teka, to dela samo v njegovo abavo, da bo umorjeno in iztrebljeno, kakor se bo suverenemu človeku zahotelo utetiiti njegovo posebnost; takrat, ko je bil človek velikim "Jaz" že uverjen, da ima zključno pravico nad vsem, kar je stvarjenega na zemlji, na nebu in od morskogladino.

Človek današnjih dni ima še zmerom za začetek in konec vseh stvari, a nekoliko njegove domišljavosti in ničemurnosti je vendarle zgignilo, vsaj pri bitju, o katerem bomo govorili na prihodnjih straneh.

Glavna oseba razglabljanj teh vrstic ni niti popoln junak, niti popoln lopov, nego preprost, skromen vesalec, ki se od svojih prijateljev in sorodnikov v kraljestvu živali razlikuje le po tem, da se je naučil rabiti duhovne darove, ki so pri živalih ostale neizrabljene.

V globini svojega srca veruje ne-nara še zmerom, da je zacetek in konec vseh stvari, toda ta vera je ložljiva hučo preizkušnja, ko je odkril, da prav za prav ni ne začetka ne konca in da je bilo življenje pred bilijoni let natanko tako kakor današnje življenje in življenje v letu Gospodovem, 234.000.

Morda je res še zmerom (kakor ta skrivaj upa) krona vsega, kar sople: a on bi rad to presojo odložil, dokler ne dozna, ali ne žive na trughih premičnicah in zvezdah bitja, ki so za milijone let kulture pred sinom zemlje.

Trdno je odločen, vse sam preiskati, proučiti vse pelevsemirja, slehernemu problemu stvarstvo iti do skrivnega dna in prodrati v tajnosti stvarstva ne glede na kaj drugega, kakor na sveto dolžnost, vselej iskati resnico, resnico, ki teme-

lji na lastnem izkustvu in iskanju.

Če mu naloga uspe, bo o tem poročal svojim bližnjim, ne da bi se hvallil z doseženim uspehom. Če ne zazna (kar se rado zgodi), da je nalletel na ovire, ki mu ne dajo, da bi do konca proučil, bo odkrito priznal svoj poraz, ne da bi ga clepšal ali se smaroval, ker mora svoje delo predati bodočemu rodu, ki bo nalogi laglje kos.

Predvsem pa bo imel poguma potrditi probleme življenja. Oprezljiven s potrpežljivostjo in vedrino bo prodiral čedalje globlje v skrivnosti prirode, tja do trenuka, ko bo moral iskrico življenja (energije, sile ali kakor že to imenujejo) spet vrtili vsemirju, ne da bi se upiral; zakaj vedel bo, da sta življenje in smrt besedi, ki imata vrednost in pomen le po pogumu, s katerim stopi Posameznik nasproti največjemu vseh vprašajev, ki se blesti nad vrati svetišča življenja.

To zveni nekoliko zamotano, dobro vem.

Vendar je zelo priprosto, če se enkrat prečitate in pri tem za trenutek pomislite.

Nekateri, nestrpnj, me bodo odklonili; drugi me bodo razumeli. Opazili bodo, da — čeprav jim še ne znam pokazati jasne poti za rešitev vseh problemov našega žitja — vendarle dajem v glavnem smer, kjer bodo tu pa ta m našli stezico ki pelje globlje v prostrano deželo "zagonetnih skrivnosti" in jim bo pomagala v svetem boju, ki ga bojuje človeštvo od početkov proti tiraniji prirode, tiraniji, ki je danes utemeljena le še z našo neumestnostjo, našim strahom, našimi predsodki, in žalostnim pomanjkljajem duhovne neodvisnosti.

Za znago nad sovražnik človeškega napredka nam je treba dovolj: Lojvenikov-voščiteljev, ki jih ni strah, dati svoje lastno življenje za splošnost in bojevati bitko, ki utegne trajati tisoče stoletij.

POZIV!

Vsi naročniki katerim je, oziroma bo v kratkem pošla naročnina za list, so naprošeni, da jo po možnosti čimprej obnovijo.

Uprava lista.

POZOR, ROJAKI

Iz naslova na listu, katerega prejimate, je razvidno, kdaj vam je naročnina pošla. Ne čakajte toraj, da se Vas opominja, temveč obnovite naročnino ad direktno, ali pa pri enem slededih naših zastopnikov.

CALIFORNIA

Fontana, A. Hochevar
San Francisco, Jacob Laushlin

COLORADO

Denver, F. Schutte
Pueblo, Peter Culig, John Germ.
Frank Janesh, A. Saffic.
Salida, Louis Costello
Walsenburg, M. J. Bayuk.

INDIANA

Indianapolis, Lovis Banich

ILLINOIS

Aurora, J. Verbich
Chicago, Joseph Blish, J. Bevdic.
Mrs. F. Laurich, Andrew Spillar.
Cicero, F. Fablan.
Joliet, A. Anzeic, Mary Bambic.
Zaletel, Joseph Hrovat.
La Salle, J. Spelich.
Mascoutah, Frank Augustin
North Chicago, Anton Kobal
Springfield, Matija Barborich.
Summit, J. Horvatn.

KANSAS

Waukegan, Frank Petkovšek in
lože Zelenc.

MARYLAND

Steyer, J. Černe.
Kitzmilller, Fr. Vodopivec.

MICHIGAN

Calumet, M. F. Kobe
Detricit, J. Barich, Ant. Janezic.

MINNESOTA

Chisholm, Frank Gouše, A. Palian, Frank Pucelj.
Ely, Jos. J. Pesnel, Fr. Sekula.
Evelth, Louis Gouše.
Gilbert, Louis Vessel
Hibbing, John Povše
Virginia, Frank Hrvatic.
Sheboygan, John Zorman.
West Allis, Frank Skok.

- 4. januarja: Minnetonka, Cherbourg, Berengaria, Cherbourg, Milwaukee, Hamburg, Cherbourg, Conte Grande, Napoli, Genova
- 8. januarja: Saturnia, Trst
- 9. januarja: Veehuam, Boulogne sur Mer, Rotterdam
- 10. januarja: Olympic, Cherbourg, Bremen, Cherbourg, Bremen
- 11. januarja: Republic, Cherbourg, Bremen, Minnekahola, Boulogne sur Mer
- 14. januarja: Napoli, Genova
- 15. januarja: America, Cherbourg, Bremen
- 16. januarja: Muenchen, Cherbourg, Bremen
- 17. januarja: De de France, Havre
- 18. januarja: Aquitania, Cherbourg, Bremen, Levizhan, Cherbourg, Bremen, Cleveland, Cherbourg, Hamburg
- 22. januarja: Conte Biancamano, Napoli, Genova
- 23. januarja: Stuttgart, Boulogne sur Mer, Bremen
- 24. januarja: Paris, Havre
- Westernland, Cherbourg, Antwerpen
- 29. januarja: George Washington, Cherbourg, Bremen

MISSOURI

St. Louis, A. Nabrgoj

MONTANA

Klein, John R. Rom
Roundup, M. M. Pannan
Washoe, L. Champa

NEBRASKA

Omaha, P. Broderick

NEW YORK

Gowanda, Karl Sternisha
Little Falls, Frank Masie

OHIO

Bairborton, John Balant, Joe Hill, Cleveland, Anton Bobek, Chas. Carlinger, Louis Rudman, Anton Simcich, Math. Slapnik.
Euclid, F. Bajt
Girard, Anton Nagode.
Lorain, Louis Balant in J. Kurnise
Niles, Frank Kogovšek
Warren, Mrs. F. Rachar
Youngstown, Anton Kikelj.

OREGON

Oregon City, J. Koblar.

PENNSYLVANIA:

Ambridge, Frank Jakše.
Bessemer, Louis Hribar.
Bradock, J. A. Germ.
Broughton, Anton Ipavec.
Claridge, A. Jerin
Conemaugh, J. Brzovec, V. Rovansk.

Crafton, Fr. Machek.

Export, G. Previč, Louis Jupančić, A. Škerlj.

Farrell, Jerry Okorn.

Forest City, Math. Kamin.

Greensburg, Frank Novak.

Homer City in okolico, Frank Ferrenchack

Irwin, Mike Paushek
Johnstown, John Polanc, Martin Koroshetz.

Krayn, Ant. Tauželj.

Luzerne, Frank Balloch.

Manor, Fr. Demshar.

Meadow Lands, J. Koprivšek.

Midway, John Zust.

Moon Run, Fr. Podmilšek.

Pittsburgh, Z. Jakše, Vinc. Arh.

in U. Jakobich, J. Pogačar.

Presto, J. Demsnar.

Reading, J. Pezdirc.

Steeltion, A. Hres.

Unlty Sta. in okolico, J. Škeri

Fr. Schifner.

West Newton, Joseph Jovan

Willock, J. Peternel.

WEST VIRGINIA:

Williams River, Anton Svet.

UTAH

Helper, Fr. Krebs.

WISCONSIN

Milwaukee, Joseph Fratnik in Jos. Koren.

Racine in okolico, Frank Jelenc

WYOMING

Rock Springs, Louis Laucher.

Diamondville, F. Lumbert.

Vsak zastopnik izda potrdilo za svoto, katero je prejel. Zastopnike rojakom toplo priporočamo.

Naročnina za "Glas Naroda":